

„JE LI TO DOBRO ZA JEVREJE?“

*S*ećanje na Tinu Finci zasniva se na zapisima kćerke Zvezdane, Tininom svedočenju za upitnik „Moja porodica“ iz 1979. godine, njenim izlaganjima prilikom raznih jevrejskih manifestacija i sećanjima prijatelja, saradnika i poštovalaca.

Tina Finci, devojačko Hajon, rođena je 30. aprila 1910. u Splitu, od oca Isaka i majke Ester Kajon.

Tina je imala dva brata, starijeg Josefa Bepa, koji je zajedno sa majkom posle kapitulacije Italije i nemačke okupacije Splita odveden u oktobru 1943. godine sa ostalim splitskim Jevrejima u beogradski logor na Sajmištu. U to vreme bio je to prolazni logor iz kojeg su zatočeni kojima je namenjena smrt odvedeni dalje u Aušvic i druge logore smrti gde im se zauvek gubi trag. Mladi brat Marko Mordehajn je 1939. otišao u Palestinu i u Izraelu živeo u kibucu Gat do smrti, 1999. godine.

Tina je završila Trgovačku akademiju i odmah se zaposlila. Radila je kao knjigovođa u raznim preduzećima i ustanovama. Po dolasku iz Kruševca u Beograd 1959. godine bila je knjigovođa Saveza jevrejskih opština Jugoslavije do jula 1967, kada je otišla u penziju.

Udala se po završetku rata za inženjera Salamona Fincija. Iz tog braka rodila se kćerka Zvezdana – Dankica, sada naučni saradnik bolnice Hadasa u Jerusalimu. Koliko god je Tina bila izvanredno dobra majka svojoj uzornoj kćerki Zvezdani i odličan životni drug i požrtvovana supruga svome mužu Salamonu, uvek se činilo da su te

njene porodične obaveze malo u senci njene angažovanosti u jevrejskoj zajednici.

Po sećanju ćerke Zvezdane, na porodične priče, Tina je odrasla u patrijarhalnoj sefardskoj porodici, u kojoj su se negovali svi praznici i jevrejska tradicija u najboljem smislu reči. U kući je postojala ogromna biblioteka sa knjigama na italijanskom, nemačkom, srpsko-hrvatskom, hebrejskom i jevrejskom španskom jeziku. Njena majka i stričevi vaspitavani su u druženju sa knjigama.

Od rane mladosti učestvovala je na mnogim jevrejskim omladinskim skupovima, hahšarama i bila je redovni član omladinske cionističke organizacije „Hašomer hacair“. Njen život se odvijao između njenog zaposlenja i učestvovanja u svim događajima jevrejske zajednice Splita. Jevrejska zajednica Splita je imala veoma aktivan kulturni i društveni život koji se odvijao u udruženju „Jarden“. U tom udruženju Tina je radila kao sekretar. Ali, sekretar sa srcem i dušom. Bila je poznata po svojoj borbi za prava žena i njena kćerka Zvezdana o toj Tininoj borbi govori sledeće: „Uprava društva bila je vodena isključivo od muškog članstva. Izuzetak je bila Tina, njihova sekretarica. Borila se za ravnopravnost žena u okviru opštine i van nje, ceo svoj život. Na dan pomena Trumpeldoru nameravala je da govori u Hramu. Opštinari su je sprečili u tome. Nisu se složili da u Hramu govori žena.“

TINA (prva sdesna) prilikom purimske zabave 19. marta 1927. godine u Splitu

Okupacijom zemlje mnoge izbeglice iz svih krajeva bivše Jugoslavije (blizu 3000), našle su utočište u Splitu, koji je bio pod italijanskom

okupacijom. Tina se odmah uključila u akcije pomoći jevrejskim izbeglicama kako bi se snašle u novoj situaciji. Naime, tada je u Splitu osnovan i Emigrantski odbor za pomoć izbeglicama u kojem je aktivno radila. Jevrejska zajednica u Splitu je učinila najveći mogući napor u pomoći izbeglicama i slobodno se može reći „Ni manje zajednice, ni veće aktivnosti“ u osećanju solidarnosti sa sunarodnicima koji su morali da beže pred nacističkom najezdom. Ujedno se povezala sa narodnooslobodilačkim pokretom, jer je smatrala da je to jedino moguće opredeljenje za Jevreje. Kada je zapretila opasnost da Nemci uđu u Split, Tina odlazi 11. septembra 1943. u XX dalmatinsku diviziju, gde radi kao bolničarka. Sa partizanskim jedinicama je dočekala oslobodjenje Jugoslavije. Tinina porodica je ostala u Splitu. Majka Ester i brat Jozef odvedeni su oktobra 1943. sa splitskim Jevrejima u logor, gde su stradali. Otac Isak doživeo je tragičan kraj. Spašavajući svetinje iz jevrejskog hrama koje su talijanski crnokošuljaši zapalili na glavnom trgu u Splitu, Isak je bio isprebijan kundacima i preminuo dva dana nakon Tininog priključenja borcima otpora.

Grupa mladih na izletu na Marjan kod Splita, 25. aprila 1929. godine (TINA FINCI je šesta sleva)

Završio se rat i Tina sa porodicom dolazi u Beograd u avgustu 1959. godine i nastavlja svoju aktivnost u jevrejskoj zajednici duboko odana svojoj jevrejskoj pripadnosti.

Bilo je poznato da je, prilikom raznih događaja u svetu uvek postavljala isto pitanje: „Da li je to dobro za Jevreje?“ Tina je svoju aktivnost posvetila radu u 'Ženskoj sekciji' Jevrejske opštine u Beogradu. Čajanke koje je ona priređivala bile su poznate po odličnim kulturnim programima na kojima je ona insistirala i uporno pronalazila predavače i umetnike koji su ulepšavali te skupove. Nije bilo moguće odupreti se Tini kada je imala u planu da sprovede neku ideju i da ubedi dobre predavače da učestvuju na čajankama 'Ženske sekcije'. Njena upornost da podseti sve članice 'Ženske sekcije' da dodu na čajanku bila je opštepoznata, kao i njena gostoljubivost pri dočeku gostiju. Tim svojim osobinama uspela je da su čajanke bile veoma atraktivne, dobro posećene i prijatne za druženje i opuštanje.

Prijatelji, saradnici i poštovaoci ocenjuju Tinu kao jednog od najupornijih i najaktivnijih jevrejskih društvenih radnika.

Umrla je na svoj 80-ti rodendan 1990. godine u Domu „Dr Lavošlav Švarc“ u Zagrebu.